

DINU ADAMEȘTEANU LA 80 DE ANI

Prin generația Domnului Profesor Dinu Adameșteanu, arheologia românească de azi a putut menține legătura directă cu vârfurile de talie universală cărora Domnia Sa și colegii din țară îi datorează formarea. Pentru că, trebuie reamintit aici, tocmai aceluși nivel calitativ îi corespundeau deschiderile formative și de cercetare ale marilor noștri predecesori de care viitorul profesor și generația sa au beneficiat. Și, deoarece acum, din cauza unei rupturi atât de îndelungate de adevăr, suntem nevoiți deseori să adaptăm știința arheologiei chiar și la cunoașterea contemporaneității, să dezvelim spre contemplare și cu acest prilej aniversar, rădăcinile de unde încearcă a se reaseza arheologia clasică de la noi.

De la Grigore Tocilescu, George Murnu și Vasile Pârvan, drumurile duc direct la generația lui Scarlat Lambrino, fost elev al lui Vasile Pârvan, ca și Radu Vulpe, Gheorghe Ștefan, Vladimîr Dumitrescu, Ion Nestor și Dionisie M. Pippidi și mai apoi la Dumitru Tudor, Bucur Mitrea, Emil Condurachi, Dinu Adameșteanu, Ion Barnea. Iar pentru acest din urmă segment cronologic, așa cum profesorul Dinu Adameșteanu amintea în public pentru prima oară la Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” din București către finele anului 1992 și, pentru a căta oară, între prieteni, un profesor și om ca Scarlat Lambrino a însemnat încurajarea unor înclinații, modelarea unor suflete și orientarea unor vieți. Totodată, Dinu Adameșteanu și colegii săi au fost ultima serie marcantă formată în România în condiții normale, când relația profesor-student purta îndeobște marea profesionalismului, respectului și onoarei, dincolo de orice prejudecăți ori constrângeri politice sau de clasă care aveau să submineze învățământul românesc în următorii aproape cincizeci de ani după război.

S-a născut la 25 martie 1913, în com. Toporu, jud. Giurgiu (pe atunci Vlașca) în familia numeroasă a preotului Ioan Adameșteanu. După studiile primare la Toporu, cele secundare la București și absolvirea Seminarului Central din București și, în paralel, a Colegiului „Sf. Sava” a urmat, între 1933—1938, cursurile Universității din București, luând în 1938 diploma

de licență la Facultatea de Litere. Mediul acestei facultății era deja în parte cunoscut de prin clasa a IV-a de seminar, când obișnuia să participe, duminică, la ședințele de la Arhivele Statului. Acolo, între alte personalități, se remarcă Victor Papacostea, care-i era și profesor la Seminar, Grigore Florescu, Victor Brătulescu, Vasile Christescu ș.a. După acest prim pas, momentul care i-a marcat viața, după cum Dinu Adameșteanu însuși mărturisește, a fost contactul din primul an de facultate cu profesorul Scarlat Lambrino. El a fost acela care, încă de atunci, ca profesor de istorie antică, l-a îndemnat să vadă antichitățile de la Callatis și tot el l-a numit, în 1934, bibliotecar la istorie și, din aceiași ani ai studenției, l-a inițiat în arheologia Histriei. Erau și anii în care, grație deschiderii de atunci a României și inițiativei lui Scarlat Lambrino, Histria ajunsese unul din primele situri antice din lume în care începea a se folosi pentru investigație și calea modernă a fotografiei aeriene. Iată, prin urmare, de unde se trage inițierea complexă a lui Dinu Adameșteanu în cercetarea arheologică, la care în anii 1939—1942 s-au adăugat, cu bursa obținută prin propriile merite și la recomandarea aceluiași Scarlat Lambrino la Școala Română din Roma (Accademia di Romania) studii de perfecționare în istorie și arheologie clasică. Acolo a beneficiat, pe lângă prezența ca director al Școlii a profesorului Lambrino (1911—1947) și de contactul direct cu mari personalități ale cercetării istorice și arheologice, între care profesorul Gaetano de Sanctis i-a fost conducător pentru lucrarea de licență susținută în 1945 la Facultatea de Litere a Universității din Roma. De aici înainte, în condițiile în care situația din România după război nu devenea mai bună, începe cariera italiană și universală a lui Dinu Adameșteanu. După ce, în anii 1942—1946 fusese bibliotecar al Școlii Române din Roma, Dinu Adameșteanu a condus din însărcinarea Asociației Internaționale de Arheologie Clasică reorganizarea Institutului Arheologic German din Roma, iar între 1949—1950 a fost redactor la „Fasti Archeologici”, publicație de renume internațional inițiată de aceeași Asociație. Închisă în aceiași ani, Accademia di Romania intra în umbră dispărând din viața științifică romană și română așa cum aveau să dispară întrând pe mâini barbare, manuscrisele și publicațiile adunate acolo cu atâta trudă începând de la întemeietorul ei, Vasile Pârvan.

Era atunci o perioadă grea și pentru tânărul Dinu Adameșteanu, atât material cât și de conștientizare a despărțirii de țară și familie, fără posibilitate concretă de revenire. Pe unii dintre cei apropiați n-avea să-i mai vadă niciodată: așa s-a întâmplat cu unul din frați, chirurgul Cernel Adameșteanu, care în 1959 murea ca deținut politic în închisoarea de la Craiova. L-ar fi așteptat probabil o soartă asemănătoare dacă n-ar fi urmat îndemnul profesorului rămas fără Școală: „Căutați fiecare — le spunea atunci Scarlat Lambrino celor câțiva discipoli rămași la Roma — ceva de făcut în Italia sau altundeva”, el însuși răspunzând solicitării pentru catedra de epigrafie a Universității din Lisabona.

Din 1949-1950, Dinu Adameșteanu a început efectuarea de cercetări arheologice în Sicilia, îmbinând investigația de teren și săpăturile propriu-zise cu studiul fotografiilor aeriene și impunând în acest chip metodologii noi de lucru în domeniu. Se lega tot mai mult, atunci, de acel pământ și de oamenii lui; relația și apropierea erau reciproce grație firii

deschise și calde. Îl chemau „Don Bastiano” adoptându-l și adaptându-i astfel și numele; mulți sicilieni îl cunosc și azi cu acest nume, ca pe o legendă, pe cel care bătea pas cu pas insula și apoi Sudul Italiei. Plecase acolo pentru câteva luni de săpături și a rămas cam 20 de ani, timp în care meritele cercetării asidue sistematice valorificate prin publicații de înaltă valoare i-au fost treptat recunoscute. Au fost merite pe baza cărora, în 1954, i se acorda cetățenia italiană. Apoi, în 1956, era numit inspector al Supraintendenței Arheologice de la Agrigento, a lucrat la organizarea muzeului din Gela și la crearea rezervațiilor arheologice din teritoriul aceluia oraș antic și, totodată, a întemeiat și condus Aerofototeca Arheologică Națională din Roma a Ministerului Bunurilor Culturale și Ambientale. A coordonat editarea în 1971 — în mare măsură pe baza propriilor cercetări și inițiative — a primei hărți arheologice generale a Italiei. Între 1959—1960 a coordonat cercetările arheologice de la Gazni (Afganistan) ale Institutului Italian de Studii Orientale.

Din 1960 i s-au încredințat cursurile de specializare în aerofotogrammetrie a arheologilor italieni și străini, la Școala de Cooperare Aeriană, la Fundația Lericci și la Institutul Central de Restaurare al UNESCO din Roma. Timp de peste un deceniu, începând din 1964, a condus Supraintendența Arheologică din Basilicata, unde, cu o echipă arheologică internațională la care mai târziu au participat pentru prima dată și români, a intrerprins o cercetare complexă de la cetate la teritoriu (Metaponto, Siris-Heraclea) până în adâncime, la așezările indigene. Deschidea astfel, pe lângă metodologie, și căi de investigare noi cu o problemă extrem de importantă a relațiilor coloniști-indigeni, puse în valoare prin studiile proprii remarcabile, apoi prin cele ale colaboratorilor și prin chestiunea în sine, urmărită la scară europeană de numeroși cercetători eminenți și de colocvii și congrese internaționale. Dealtfel, rezultatele cercetărilor din Basilicata au fost sintetizate de către coordonatorul lor în volumul *Basilicata Antica. Storia e monumenti*, apărut în Italia în 1974 și în traducere românească la București în 1983. Totodată, grație unei coordonări care poate fi calificată drept totală, a realizat un model de valorificare devenit exemplar atât în Italia cât și în afara ei, pentru că, dincolo de valorificarea prin publicații, monumentale descoperite au fost rapid și corect integrate în circuitul muzeal și turistic. Din momentul deschiderii acestor muzee și parcuri arheologice noi, ele au devenit reper științific și cultural pentru toată lumea și nu doar pentru Italia. Așa se face că, într-un moment de redeschidere relativă către Apus a școlii arheologice românești în care un rol de excepție l-a avut tocmai profesorul Dinu Adameșteanu sprijinit din și pentru România de prietenul și colegul său acad. Emil Condurachi, contactele directe cu experiența și realizările sale au dat repede roade. Două exemple sunt aici de amintit: reorganizarea de către dr. Simion Gavrila a Muzeului din Tulcea, devenit pentru un timp etalon de expoziție arheologică regională (readus la câțiva ani după aceea la numitorul comun al Muzeelor comandate de Consiliul Culturii ...) și înființarea unei secții de aerofotogrammetrie pe lângă Muzeul Național de Istorie al României, coordonat de Alexandru S. Ștefan, care se formase în domeniu pe lângă același profesor Dinu Adameșteanu.

Sunt doar două exemple care fac parte integrantă din sprijinul generos acordat de profesor arheologiei românești, mai ales începând din 1968 și în colaborare și contact permanent cu același prieten Emil Condurachi, pe atunci încă director al Institutului de Arheologie din București și apoi secretar general al AIESEE. Începând din același an 1968, toți arheologii clasici din Institut, și nu numai ei, precum și numeroși alții din țară, au putut beneficia de vizite sau chiar burse în Italia și de contactul direct cu școala creată de compatriotul nostru, acum cetățean italian. Se poate spune chiar că domnia sa, prin eforturile proprii și sprijinul instituțiilor italiene care îi datorează atât de mult, a compensat parțial ani de zile funcția esențială încă nici azi recuperată a Școlii Române din Roma.

Să mai amintim înainte de a încheia și că, între 1969—1976, Dinu Adameșteanu a funcționat ca vicedirector al săpăturilor de la Sibaris, că din 1971 a devenit doctor docent și profesor la Universitatea din Lecce, iar din 1977 suprintendent al Apuliei. În prezent, Dinu Adameșteanu este titular al catedrei de topografie a Italiei antice și director al Departamentului de Arheologie și Istorie Antică al aceleiași universități. Este totodată vicepreședinte al Institutului de Istorie și Arheologie Magna Grecia și membru activ al mai multor organisme științifice din Italia precum și al mai multor academii, institute și societăți italiene, străine și internaționale între care amintim Pontificia Accademia Romana di Archeologia, Associazione Internazionale des Études Classiques, Institutul German de Arheologie, Societatea de Studii Latine, Paris ș.a. Ca o recunoaștere a meritelor și activității sale a fost distins cu numeroase premii și onoruri: Premiul Peltrinelli pentru Arheologie de la Academia dei Lincei (1973), Premiul regiunii Basilicata (1973), Ordinul Cavaliere del Lavoro al Republicii Italiene, Ordre des Palmes Académiques al Republicii Franceze, Medalia de aur a Congreselor Magna Grecia (1977), Medalia de aur a regiunii Basilicata (1977), Medalia de aur a Societății Dante Alighieri (1971), Medalia de aur a Asociației Sybaris (1976), Medalia de aur pentru Metaponto (1978), Medalia de aur pentru activitatea științifică a Lions Club, Potenza (1979), Medalia de aur a orașului Venosa (1979), Placa de argint a orașului Banzi (1980). În 1982, la propunerea Ministerului Bunurilor Culturale și Ambientale, Președintele Republicii Italiene i-a conferit Medalia de aur cu Diplomă cl. I pentru Învățământ, Cultură și Artă și, în sfârșit, în 1992, a fost primit și ca membru de onoare în Academia Română, redeschizindu-se astfel după mai mult de trei decenii de ignorare, calea recunoașterii meritelor acestei bresle de sacrificiu și dăruire care este arheologia în cel mai înalt for științific românesc. Îl felicităm cu toată dragostea și pe această cale. Și nu uităm nici o clipă că Dinu Adameșteanu este o flacăra vie, arzând pentru pasiunea meseriei și, de o viață, în egală măsură pentru prima sa patrie.

Discret, dar cu tot sufletul său mare deschis tuturor, a ajutat țara și arheologia românească de la primii pași ai reluării legăturilor cu noi și o face la fel de optimist și plin de suflet și astăzi. Fie că se străduiește să ne obțină prezența în mediile internaționale pentru o mai bună cunoaștere din ambele direcții, fie că pledează insistent — din păcate încă fără succes — ca Școala Română din Roma să redevină ceea ce a fost spre reapropierea de nivelul celorlalte instituții străine analoge din capitala Italiei, profesorul Dinu Adameșteanu rămâne același om dăruit de Dumnezeu cu har, ținută

morală, umor, căldură și spirit universal, plin de viață și apropiat tuturor. Pentru că este așa îl iubim și suntem mândri de el, românul devenit italian și universal totodată, așa cum, cu alte cuvinte, i se spunea în mai 1982 în Aula Mare a Universității din Lecce: „Dacoromano per nascita, italiano per elezione, cittadino del mondo per vocazione, il prof. Dinu Adameșteanu a consentito in questi anni del suo magistero leccese di collegare l'Università salentina ai più grandi e accreditati centri della ricerca scientifica europei ed extraeuropei”.

Să-i urăm cu drag multă sănătate și „La mulți ani !”.

București, februarie 1993

Dr. ALEXANDRU BARNEA

